

Τι είναι ο Αυτισμός

Ο αυτισμός είναι αναπτυξιακή διαταραχή που διαρκεί ολόκληρη τη ζωή.

Κύριο χαρακτηριστικό των διαταραχών του αυτιστικού φάσματος αποτελεί η μοναδική, ως προς τη φύση της, **ποιοτική απόκλιση στους τομείς της αμοιβαίας κοινωνικής αλληλεπίδρασης και δημιουργίας σχέσης, της λεκτικής και μη-λεκτικής επικοινωνίας, της σκέψης-φαντασίας και της συμπεριφοράς** (Wing 1996, APA 1994, WHO 1992).

Οι αποκλίσεις αυτές επηρεάζουν σοβαρά την αντίληψη του ατόμου σχετικά με τον εαυτό του και τους άλλους, τον τρόπο με τον οποίο μαθαίνει, τη λειτουργικότητα και την προσαρμογή του, σε όλες τις καταστάσεις της καθημερινής ζωής.

Αν και τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε μεγάλη πρόοδος στη διερεύνηση της αιτιολογίας, δεν ισχύει το ίδιο στον τομέα της αντιμετώπισης. Με τα σημερινά δεδομένα δεν υπάρχει γνωστή θεραπεία. Ωστόσο, η έρευνα μαρτυρεί ότι σημαντική βελτίωση μπορεί να επιτευχθεί με την κατανόηση των βασικών συμπτωμάτων σε ψυχολογικό επίπεδο, την οργάνωση του περιβάλλοντος και τη δημιουργία καθημερινού προγράμματος, το οποίο ελαχιστοποιεί τις δυσκολίες και αξιοποιεί τις δεξιότητες του ατόμου. Το κέντρο της θεραπευτικής αντιμετώπισης έχει μεταφερθεί από το νοσοκομείο και το ιατρείο στο σπίτι και στο σχολείο, ενώ οι ειδικοί, οι γονείς και οι δάσκαλοι είναι συν-θεραπευτές. Η έννοια της θεραπείας, στον αυτισμό, διευρύνεται και εφάπτεται με την έννοια της δια βίου εκπαίδευσης σε δεξιότητες ζωής.

Ο αυτισμός χαρακτηρίζεται από διαφορετικής σοβαρότητας δυσκολίες **κοινωνικότητας, επικοινωνίας και σκέψης-συμπεριφοράς, επηρεάζει την ανάπτυξη, τον τρόπο με τον οποίο το άτομο αντιλαμβάνεται τον κόσμο και τον τρόπο με τον οποίο μαθαίνει.**

***Πότε θα πρέπει να ανησυχήσω
για το παιδί μου (ή τον μαθητή μου)
ώστε να απευθυνθώ σε ειδικό?***

Η διάγνωση του αυτισμού είναι πολύ πιθανή όταν ένα μικρό παιδί παρουσιάζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά (Aarons et al. 1998):

- Έλλειψη ενδιαφέροντος για τα άλλα παιδιά. **Το παιδί είναι μάλλον 'μοναχικό' ή μπορεί να επιθυμεί να κάνει σχέση, αλλά φαίνεται ότι δεν ξέρει πώς να το κάνει. Μπορεί να του αρέσει να συμμετέχει σε έντονο κινητικό παιχνίδι.**
- **Μπορεί να μην έχει ή να έχει αναπτύξει λόγο, τον οποίο δεν χρησιμοποιεί επικοινωνιακά, αν και μπορεί να έχει αρκετά καλό λεξιλόγιο. Μερικές φορές, χρησιμοποιεί πολύπλοκο λόγο, που είναι 'μαθημένος'.**
- Το παιχνίδι είναι περιορισμένο, επαναληπτικό και δεν φαίνεται να οδηγεί πουθενά. **Μπορεί να έχει ασυνήθιστα ενδιαφέροντα και εμμονές που κυριαρχούν. Μπορεί να εκδηλώνει υπερβολικό ενδιαφέρον για παιδικές ταινίες, το οποίο οι γονείς θεωρούν, συχνά, ως αιτία των δυσκολιών.**
- Φαίνεται ότι δεν μπορεί να κατανοήσει καταστάσεις και εμπειρίες, **παρά την ικανότητά του να αποκτά γνώσεις και να θυμάται. Αδυνατεί να συσχετίσει τις πληροφορίες που προσλαμβάνει και να βγάλει νόημα.**
- Δεν μπορεί να συντονίσει την προσοχή του με την προσοχή των άλλων ή δεν αντιλαμβάνεται τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των άλλων.
- **Το παιδί χαρακτηρίζεται ως παράξενο, με υπερβολικό πείσμα και ο χειρισμός της συμπεριφοράς του μπορεί να είναι δύσκολος.**
- **Μπορεί να εκδηλώνει υπερβολική προσκόλληση στον ένα γονέα, η οποία μπορεί να διαδέχεται μια περίοδο αδιαφορίας.**

Η Αντιμετώπιση του Αυτισμού

Με τα σημερινά δεδομένα η διάγνωση και η αντιμετώπιση του αυτισμού και των συναφών διαταραχών επικοινωνίας, απαιτεί δίκτυο υπηρεσιών ικανών να αντιμετωπίζουν τις ανάγκες των ατόμων δια βίου και συστηματική διεπιστημονική συνεργασία μεταξύ επαγγελματιών υγείας διαφορετικών ειδικοτήτων.

Οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί είναι πλέον συν-θεραπευτές, ενώ η έμφαση της θεραπευτικής αντιμετώπισης στην κοινωνική επικοινωνία είναι καθοριστικής σημασίας.

Η κοινή εκπαίδευση και η μετάδοση της γνώσης μεταξύ των επαγγελματιών υγείας στον τομέα του αυτισμού και των διαταραχών επικοινωνίας-λόγου είναι ιδιαίτερα σημαντική.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα που εφαρμόζονται είναι πάμπολλα, με αρκετές διαφοροποιήσεις, αλλά το επικρατέστερο και το πλέον αποδεκτό Παγκοσμίως από την διεθνή επιστημονική κοινότητα είναι το πρόγραμμα **TEACCH** (Θεραπεία και Εκπαίδευση Παιδιών με Αυτισμό και Διαταραχές Επικοινωνίας). Αναπτύχθηκε πριν 35 χρόνια στη Βόρεια Καρολίνα των ΗΠΑ, από το εξειδικευμένο τμήμα του τομέα Ψυχιατρικής του πανεπιστημίου Chapel Hill.

Σήμερα το TEACCH αποτελεί προσέγγιση ζωής με στόχο την ανάπτυξη των δεξιοτήτων εκείνων που διασφαλίζουν στο άτομο με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (αυτισμό), παραγωγική ζωή μέσα στο κοινωνικό σύνολο.

Το πρόγραμμα στηρίζεται στην κατανόηση των βασικών διαταραχών που χαρακτηρίζουν τον αυτισμό και στον τρόπο που επηρεάζουν την προσαρμογή και τη λειτουργικότητα του ατόμου στο κοινωνικό περιβάλλον. Η συνεργασία μεταξύ γονέων και επαγγελματιών υγείας και εκπαίδευσης αποτελεί κυρίαρχο χαρακτηριστικό του προγράμματος, ενώ η αποκατάσταση των δυσκολιών επιτυγχάνεται με τη μέθοδο της «δομημένης διδασκαλίας» (Structure teaching).

Οι βασικές αρχές της Δομημένης Εκπαίδευσης εστιάζονται:

- Στην αξιολόγηση και εξατομίκευση της εκπαίδευσης
- Στη γενίκευση των γνώσεων σε διαφορετικές συνθήκες και περιβάλλοντα
- Στη συνεργασία γονέων και επαγγελματιών υγείας και εκπαίδευσης
- Στην πρόληψη των προκλητικών και ακοινωνικών συμπεριφορών.

Για να επιτευχθούν οι βασικοί αυτοί στόχοι της δομημένης διδασκαλίας πρέπει να εξασφαλίζονται μερικές βασικές προϋποθέσεις όπως:

- Η δόμηση του φυσικού περιβάλλοντος
- Το ατομικό ημερήσιο πρόγραμμα
- Το σύστημα εργασίας
- Η εξατομίκευση του εκπαιδευτικού προγράμματος
- Η οπτική παρουσίαση των πληροφοριών

Η κατανόηση του είδους και της ποιότητας των δυσκολιών στον αυτισμό, ο τρόπος με τον οποίο επηρεάζουν τη μάθηση και την προσαρμογή στο περιβάλλον και η αναγνώριση των σημαντικών συνεπειών στη θεραπεία και την εκπαίδευση, είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για το σχεδιασμό κατάλληλου θεραπευτικού-εκπαιδευτικού προγράμματος, ανάλογου των αναγκών ξεχωριστά κάθε ατόμου.

Ο εκπαιδευτικός, ο θεραπευτής, ο γονιός (συνθεραπευτές) αξιοποιώντας τις γνώσεις και τις προσωπικές τους ικανότητες ενσυναίσθησης καλούνται «να βλέπουν τον κόσμο μέσα από τα μάτια του ατόμου με αυτισμό». Αποτελούν τον «διαπολιτισμικό μεταφραστή», τη γέφυρα που ενώνει και συνδέει δύο «διαφορετικές κουλτούρες». Προωθούν έτσι την κατανόηση του κόσμου, του κοινωνικού περιβάλλοντος και εν τέλει την ανεξαρτησία του ατόμου με αυτισμό.